

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

07.12.2017 № 165-р/к

Справа № 3/02-110-15

м. Харків

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

Адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання третього відділу досліджень і розслідувань від 22.11.2017 № 498 про попередні висновки у справі № 3/02-110-15, розпочатої за ознаками вчинення КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «РИТУАЛ» ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (надалі – КП «РИТУАЛ») порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та матеріали цієї справи,

ВСТАНОВИЛА:

За результатами розгляду заяв про порушення законодавства про захист економічної конкуренції ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ - ПІДПРИЄМЦЯ ТОЛКАЧОВОЇ АНАСТАСІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ (надалі – ФОП Толкачова А.О.) від 24.04.2015 (вх. від 30.04.2015 № 1/280/Т-154) і ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ - ПІДПРИЄМЦЯ НЕМИТКІНОЇ АЛЛИ ВІКТОРІВНИ (надалі – ФОП Немиткіна А.В.) від 28.04.2015 № 1/4-15 (вх. від 15.05.2015 № 2538/Н-47) (надалі – Заяви), в ході дослідження ринків ритуальних послуг, на підставі подання третього відділу досліджень і розслідувань від 30.07.2015 № 309 за ознаками вчинення КП «РИТУАЛ» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг, адміністративною колегією Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України прийнято розпорядження від 30.07.2015 № 121-рп/к про початок розгляду справи № 3/02-110-15 (надалі - Справа).

Дії КП «РИТУАЛ» полягають у безпідставній відмові представникам осіб, що зобов'язались поховати померлого, в оформленні договору-замовлення на організацію та проведення поховання.

В результаті збирання і аналізу доказів, з'ясування дійсних обставин Справи встановлено наступне.

КП «РИТУАЛ» є юридичною особою, ідентифікаційний код - 03354394, місцезнаходження: 61012, м. Харків, вул. Червоножовтнева, 3. Основним видом

його діяльності є організування поховань і надання суміжних послуг (код за КВЕД 96.03).

Рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради Харківської області від 30.04.1993 № 1708 створено КП «РИТУАЛ» з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710 (надалі - Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг), виготовлення і реалізації предметів ритуальної належності та надання інших послуг, необхідних для організації поховання померлих.

У розумінні статті 9 Закону України «Про поховання та похоронну справу» КП «РИТУАЛ» є ритуальною службою.

Крім того, КП «РИТУАЛ» є балансоутримувачем 16 кладовищ та крематорію.

КП «РИТУАЛ» у своїй діяльності керується Типовим положенням про ритуальну службу в Україні, затвердженим наказом Держжитлокомунгоспу України від 19.11.2003 № 193 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709 (надалі – Типове положення про ритуальну службу).

Таким чином, КП «РИТУАЛ», надаючи ритуальні та інші послуги, необхідні для організації поховання померлих, в тому числі, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Визначення монопольного (домінуючого) становища здійснено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі – Методика).

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг;

- КП «РИТУАЛ» – надавач цих послуг.

Споживачами ритуальних послуг є особи, які зобов'язались поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть та звернулись до ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання.

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товаром є ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг.

До послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг належать: оформлення договору-замовлення на організацію та проведення поховання, оформлення свідоцтва про поховання, копання могили, монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу, кремація тіл померлих, поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю, зберігання урн з прахом померлих у крематорії, організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України, запаювання оцинкованої труни, заощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.

Відповідно до пункту 5.1. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

З огляду на відсутність товарів-замінників товарними межами ринку є ритуальні послуги, передбачені Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг.

Відповідно до пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Територіальними (географічними) межами ринку є територія м. Харкова.

Часовими межами ринку визначено проміжок часу, протягом якого залишались незмінними структура ринку, співвідношення попиту та пропозицій на них, а саме 2013-2016 роки.

Відповідно до частини першої статті 10 Закону України «Про поховання та похоронну справу» надання ритуальних послуг відповідно до Необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності.

Протягом 2013-2016 років, окрім КП «РИТУАЛ», у визначених територіальних межах на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, здійснювало господарську діяльність СКП «ЗАПОВІТ».

Згідно з пунктом 8.4 Методики, частка КП «РИТУАЛ» на ринку розраховується за формулою:

$$\text{Частка КП «РИТУАЛ»} = \frac{\text{Обсяг товарів, що реалізуються КП «РИТУАЛ»}}{\text{Загальний обсяг реалізації товарів на ринку}} \times 100 \%$$

За інформацією, отриманою від КП «РИТУАЛ», загальний обсяг доходу (виручки) КП «РИТУАЛ» від надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, за період 2013-2016 років складає 25 880 900,00 грн., а саме: 5 515 500,00 грн. за 2013 рік, 5 823 100,00 грн. за 2014 рік, 5 767 600,00 грн. за 2015 рік, 8 774 700,00 грн. за 2016 рік

Аналізом інформації, отриманої від СКП «ЗАПОВІТ», встановлено, що загальний обсяг доходу (виручки) СКП «ЗАПОВІТ» від надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, за період 2013-2016 років складає 999 415,00 грн., а саме: 172 704,00 грн. за 2013 рік, 242 563,00 грн. за 2014 рік, 331 078,00 грн. за 2015 рік, 253 070,00 грн. за 2016 рік.

$$\text{Частка КП «РИТУАЛ»} = \frac{25\,880\,900,00}{26\,880\,315,00} \times 100\% = 96\%$$

Отже, за розрахунками, здійсненими відповідно до Методики, частка КП «РИТУАЛ» на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, на території міста Харкова за підсумками діяльності за період 2013-2016 років складає 96 %.

У територіального відділення відсутні підстави вважати, що монопольне становище і частка КП «РИТУАЛ» на зазначеному ринку суттєво змінилися в період з січня 2017 року по теперішній час.

Враховуючи наведене, відповідно до частини другої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «РИТУАЛ» за результатами діяльності в 2013-2016 роках та станом на грудень 2017 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах м. Харкова, з часткою 96 %.

В квітні 2015 року встановлено 4 факти безпідставної відмови КП «РИТУАЛ» ФОП Толкачовій О.В. та ФОП Немиткіній А.В., як представникам осіб, що зобов'язались поховати померлих, в укладанні договорів-замовлень на організацію та проведення поховання. Як вбачається з матеріалів Заяв мали місце такі факти:

- 15.04.2015 КП «РИТУАЛ» відмовило [REDACTED] в укладанні договору – замовлення на організацію та проведення поховання померлої [REDACTED];

- 17.04.2015 КП «РИТУАЛ» відмовило [REDACTED] в укладанні договору – замовлення на організацію та проведення поховання померлого [REDACTED];

- 17.04.2015 КП «РИТУАЛ» відмовило [REDACTED] в укладанні договору – замовлення на організацію та проведення поховання померлої [REDACTED];

- 27.04.2015 КП «РИТУАЛ» відмовило [REDACTED] в укладанні договору – замовлення на організацію та проведення поховання померлого [REDACTED]

При цьому, будь-яких ґрунтовних пояснень стосовно підстав таких відмов замовникам послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком, КП «РИТУАЛ» не надало.

Згідно з пунктом 5 Типового положення про ритуальну службу ритуальна служба відповідно до покладених на неї завдань зобов'язана, зокрема, укласти договори-замовлення на організацію та проведення поховання.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про поховання та похоронну справу» особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається до ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання.

За інформацією Заявників, відмови в укладанні договорів - замовлень на організацію та проведення поховання були пов'язані з тим, що до КП «РИТУАЛ» замовники звернулись через їх представників – ФОП Немиткіну А.В. і ФОП Толкачову А.О., з якими вони уклали договори - доручення та у яких придбали ритуальну атрибутику.

Так, замовник послуг КП «РИТУАЛ» ██████████ уклала договір - доручення з ФОП Немиткіною А.В., а замовники послуг КП «РИТУАЛ» ██████████ - з ФОП Толкачовою А.О. Відповідно до умов зазначених договорів-доручень замовники послуг КП «РИТУАЛ» надали виключне право ФОП Немиткіній А.В. та ФОП Толкачовій А.О. на вчинення дій по укладанню з КП «РИТУАЛ» договору-замовлення на надання послуг з поховання/кремації від їх імені.

Відносини доручення регулюються Цивільним кодексом України. Так, відповідно до статті 1000 Цивільного кодексу України за договором доручення одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Договором доручення може бути встановлено виключне право повіреного на вчинення від імені та за рахунок довірителя всіх або частини юридичних дій, передбачених договором. Відповідно до статті 237 Цивільного кодексу України представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Представництво виникає, зокрема, на підставі договору.

За договором-дорученням суб'єкт господарювання зобов'язується від імені і за рахунок особи, що зобов'язалась поховати померлого, укласти з КП «РИТУАЛ» договір-замовлення на організацію та проведення поховання (кремації), внести на банківський рахунок або в касу КП «РИТУАЛ» грошові кошти як вартість ритуальних послуг, що будуть надані комунальним підприємством, протягом двох днів з дня підписання цього договору.

Таким чином, КП «РИТУАЛ» відповідно до покладених на нього завдань повинно було укласти договори-замовлення на організацію та проведення поховання з представником особи, яка зобов'язалась поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть та договору доручення, укладеного у письмовій формі.

Внаслідок дій КП «РИТУАЛ» по відмові ФОП Толкачовій О.В. та ФОП Немиткіній А.В., як представникам осіб, які зобов'язались поховати померлих, в укладенні договорів-замовлення на організацію та проведення поховання, підприємці не змогли реалізувати право представництва інтересів інших осіб.

При цьому, [REDACTED] було повернуто грошові кошти за надання представницьких послуг ФОП Толкачовою О.В. та ФОП Немиткіною А.В. (відповідно) на загальну суму 300,00 грн., що підтверджується розписками [REDACTED] від 17.04.2015 та [REDACTED] від 28.04.2015.

Крім того, ФОП Толкачова О.В. та ФОП Немиткіна А.В. повернули [REDACTED] та [REDACTED] грошові кошти, отримані від реалізації урн для праху.

Так, [REDACTED] придбала у ФОП Немиткіної А.В. урну для праху вартістю 51,00 грн. (товарний чек від 17.04.2015 № 17/12). ФОП Немиткіна А.В. на підставі заяви [REDACTED] від 17.04.2015 повернула грошові кошти у розмірі 51,00 грн., що підтверджується розпискою [REDACTED] від 17.04.2015.

Також, [REDACTED] придбала у ФОП Толкачової А.О. урну для праху вартістю 51,00 грн. (товарний чек від 27.04.2015 № 11). ФОП Толкачова А.О. на підставі заяви [REDACTED] від 28.04.2015 повернула грошові кошти у розмірі 51,00 грн., що підтверджується розпискою [REDACTED] від 28.04.2015.

Отже, дії КП «РИТУАЛ» по відмові ФОП Толкачовій О.В. і ФОП Немиткіній А.В., як представникам осіб, які зобов'язались поховати померлих, в укладенні договорів-замовлення на організацію та проведення поховання, призвели до повернення цими суб'єктами господарювання [REDACTED] та [REDACTED] грошових коштів на придбання урн для праху в сумі 102,00 грн.

Крім того, вищезазначені дії КП «РИТУАЛ» призвели до відмови [REDACTED] ФОП Толкачовій О.В. і ФОП Немиткіній А.В. у представництві їх інтересів при укладенні договорів-замовлень на організацію та проведення поховання, внаслідок чого ФОП Толкачова О.В. і ФОП Немиткіна А.В. повернули грошові кошти [REDACTED] (відповідно) на загальну суму 300,00 грн.

Також, внаслідок дій КП «РИТУАЛ» по відмові суб'єктам господарювання - представникам осіб, які зобов'язались поховати померлих, в укладенні договорів-замовлень на організацію та проведення поховання, [REDACTED] не змогли реалізувати право на представництво власних інтересів іншими особами.

Отже, безпідставна відмова КП «РИТУАЛ» в укладанні договорів-замовлень на організацію та проведення поховання могла призвести до ущемлення інтересів

споживачів.

Слід також зазначити, що відповідно до «счёта-заказа № 002283» та «счёта-заказа № 002806» [REDACTED] (відповідно) придбали урни для праху у КП «РИТУАЛ» вартістю 240,00 грн. кожна.

Таким чином, [REDACTED] замість раніше придбаних у ФОП Толкачової О.В. урн для праху за 51,00 грн. кожна, придбали їх у КП «РИТУАЛ» за 240,00 грн. кожна.

Отже, дії КП «РИТУАЛ» по відмові ФОП Толкачовій О.В., як представнику особи, що зобов'язалась поховати померлого, в укладенні договору-замовлення на організацію та проведення поховання, також призвели до придбання [REDACTED] урн для праху КП «РИТУАЛ», які є дорожчими на 189,00 грн. за кожную, ніж у ФОП Толкачової О.В.

На запити територіального відділення від 10.02.2017 № 02-26/3-424, № 02-26/3-427 та № 02-26/3-428 пояснень з приводу укладання договорів-замовлень з КП «РИТУАЛ» [REDACTED] (відповідно) не надали.

Листом від 09.11.2016 № 543 (вх. від 10.11.2016 № 3377) КП «РИТУАЛ» повідомило територіальне відділення, що договори-замовлення на організацію та проведення поховання з [REDACTED] не укладались.

Крім того, вищезазначеним листом КП «РИТУАЛ» зазначило, що уклало договір-замовлення на організацію та проведення поховання з [REDACTED] 17.04.2015 та з [REDACTED] 27.04.2015.

Дії КП «РИТУАЛ», які полягають у безпідставній відмові ФОП Толкачовій О.В. і ФОП Немиткіній А.В., як представникам осіб, які зобов'язались поховати померлих, в оформленні договорів-замовлення на організацію та проведення поховання були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком.

Враховуючи викладене, матеріалами та доказами, зібраними у Справі, доведено, що дії КП «РИТУАЛ», які полягають у безпідставній відмові ФОП Толкачовій О.В. і ФОП Немиткіній А.В., як представникам осіб, які зобов'язались поховати померлих, в оформленні договорів-замовлення на організацію та проведення поховання, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів та інших суб'єктів господарювання, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, на території міста Харкова.

Доказами, які підтверджують вчинення КП «РИТУАЛ» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, є документи, що містяться у матеріалах Справи.

В ході розгляду Справи КП «РИТУАЛ» листом від 02.10.2015 № 457 (вх. від 06.10.2015 № 4042) повідомило, що випадки, викладені у Заявах, мають поодинокий характер та пов'язані з недостатньою кваліфікацією працівників підприємства.

Листом від 21.12.2015 № 554 (вх. № 5320) КП «РИТУАЛ» повідомило про посилення контролю за дотриманням законодавства шляхом прийняття відповідного наказу від 21.12.2015 № 76, яким закріплено: «Відповідальним особам по бюро, салонам-магазинам ритуальних послуг посилити контроль щодо уникнення в подальшому випадків безпідставної відмови в оформленні договорів-замовлень на організацію та проведення поховання.» (мова оригіналу).

На подання про попередні висновки у Справі, направлене разом із супровідним листом від 22.11.2017 № 02-26/3-3799, КП «РИТУАЛ» зазначило, що визнає факт вчинення порушення.

Листом від 25.01.2017 № 21 (вх. від 27.01.2017 № 273) КП «РИТУАЛ» надало інформацію щодо доходу (виручки) підприємства від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) за 2016 рік, а саме 37 795 600 (тридцять сім мільйонів сімсот дев'яносто п'ять тисяч шістсот) гривень.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), пунктами 29, 31, 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету від 19.09.1994 № 5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (зі змінами), адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «РИТУАЛ» ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (ідентифікаційний код – 03354394) відповідно до частини другої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за результатами діяльності у 2013-2016 роках та станом на грудень 2017 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, в межах міста Харкова, з часткою 96 %.

2. Визнати, що КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «РИТУАЛ» ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (ідентифікаційний код – 03354394), безпідставно відмовивши представникам осіб, що зобов'язались поховати померлих, в оформленні договору-замовлення на організацію та проведення поховання, вчинило порушення законодавства про захист

економічної конкуренції, передбачене частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку ритуальних послуг, передбачених. Необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, на території міста Харкова.

3. За порушення законодавства про захист економічної конкуренції, наведене в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» накласти на КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «РИТУАЛ» ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (ідентифікаційний код - 03354394) штраф у розмірі 20 542 (двадцять тисяч п'ятсот сорок дві) гривні.

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Згідно з частиною п'ятою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за кожен день прострочення сплати штрафу стягується пеня у розмірі півтора відсотка від суми штрафу.

Згідно з частиною восьмою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «РИТУАЛ» ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ зобов'язано протягом п'яти днів з дня сплати штрафу надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до частини першої статті 60 зазначеного Закону рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Голова колегії

Гейда І.О.

Члени колегії:

Трегубець Н.О.

Приймак Є.Б.

Аврамова С.П.

Печенізька А.С.

Тевелєва Ю.В.